

Durant els primers dies de guerra al Pallars, el poble d'Isona va quedar pràcticament abandonat i fou ocupat per les companyies de soldats republicanes destacades a la zona. Durant els nou mesos que van durar els enfrontaments (abril de 1938 – gener de 1939) la vila va formar part de la mateixa línia de front, per la qual cosa va patir de manera significativa els efectes dels combats.

A la fi del conflicte es va comprovar que els bombardeigs d'artilleria pràcticament havien destruït el centre urbà; un 75% de les edificacions van quedar enrunades o bé va ser necessari acabar d'enfonsar-les i reconstruir-les.

A l'agost de 1940, un cop analitzades les demandes i necessitats de la població, es feu efectiva la intervenció de la *Dirección General de Regiones Devastadas*, un servei que volia donar resposta al problema de les destruccions causades per la guerra. Isona i Tírvia (Pallars Sobirà) van ser els nuclis més allunyants de la capital lleidatana que s'acolliren als beneficis de l'*adopció* per part de l'Estat. Uns 400 pobles i localitats de la geografia espanyola van ser considerades, des d'aleshores, ciutats "*adoptadas por el Caudillo*".

El conjunt d'edificis construïts a Isona durant la postguerra per la *Dirección General de Regiones Devastadas* resta, en gran part, encara dempeus i en ús. L'itinerari que proposem pel nucli urbà del poble ens apropa a aquest patrimoni i ens permet conèixer-lo de primera mà.

De matinada vam travessar Isona de punta a punta, i vaig poder certificar amb els meus ulls com els bombardeigs havien fet desaparèixer el poble: ni una ànima, cases derruïdes, munts i munts de pedres pels carrers, ni un punt de llum.

Pere Belart. *Diari d'un soldat*

Coordinació: Museu de la Conca Dellà
Direcció: Núria Nolasco
Producció: Tea Difusió Cultural
Documentació: Robert Duró, Centre d'Estudis d'Isona i Conca Dellà
Textos: Sara Marín, Jose Luís Muñoz, Núria Nolasco

Espais
de Memòria

Isona

La reconstrucció d'un
poble entre dos fronts

memorial
de democràtic

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació

1 L'església parroquial

Tot i que els bombardejos sobre el poble d'Isona no van afectar greument l'estructura de l'església parroquial, la reconstrucció general del poble va posar de manifest la necessitat d'ampliar i modernitzar el temple. La nova església neogòtica, projectada per Gabino Lagarriga, va ser la darrera actuació de reforma que es portà a terme a Isona, fora ja de l'àmbit de *Regiones Devastadas*.

2 La plaça Bisbe Badia

La plaça Bisbe Badia, la zona més malmesa del poble després de la Guerra Civil, va ser l'espai escollit per situar els edificis més destacats del projecte de la *Dirección General de Regiones Devastadas*.

L'ajuntament: es va construir de forma majestuosa en un lloc preeminent de la plaça. La gran torre i la balconada que es poden contemplar a la façana són elements visibles de la nova arquitectura "imperial" que definí les obres de l'Estat franquista.

La rectoria: havia d'acollir la vivenda del rector i les dependències de l'administració parroquial. Es construí a l'espai que havia ocupat la casa natal d'un personatge destacat del poble: el bisbe Isidre Badia.

Els habitatges: en un intent per solucionar el problema de vivenda, la *Dirección General de Regiones Devastadas* va construir, en aquest cèntric espai de la població, tretze habitatges de renda reduïda destinades a agricultors.

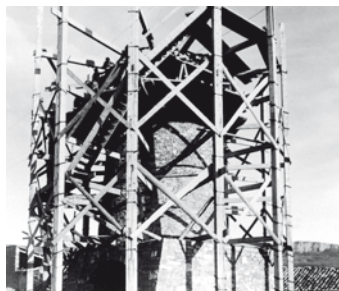
3 Les escoles

La *Dirección General de Regiones Devastadas* va construir escoles en tots els pobles on va actuar. A Isona, amb una capacitat per a 150 alumnes, l'escola es va ubicar fora del casc urbà. Les aules i el pati annex acollien als nens i nenes de la població i dels nuclis veïns que estudiaven separats per sexes en espais diferenciats.

4 El forn municipal

A l'espai on es trobaven les runes de l'antic forn d'Isona es va edificar el nou forn municipal que permetia al poble tornar a disposar d'aquest servei bàsic. A l'actualitat no es conserva el forn construït per *Regiones Devastadas* i, en el seu lloc, trobem una plaça pública, en la que es poden veure alguns elements d'aquesta infraestructura.

5 El dipòsit d'aigua

El projecte d'abastament d'aigües i el clavegueram realitzat a la població és un exemple de la voluntat de modernització de la *Dirección General de Regiones Devastadas*. Per tal de fer arribar l'aigua a les diferents cases es va construir un dipòsit en una zona elevada. En l'actualitat aquest element ha esdevingut una clara referència visual del poble d'Isona.

6 Les cases del carrer Sant Vicenç

La primera obra que es va dur a terme a Isona va ser la construcció de vuit cases idèntiques destinades a agricultors de classe mitjana. Situades a les afores del casc urbà, aquestes ocuparen l'espai d'antigues eres, horts i pellers que s'havien vist afectats per la guerra.

7 Els serveis

L'electricitat: per tal de tornar a proporcionar electricitat i d'abastir l'enllumenat públic es va construir el transformador, situat a la part superior d'un abocament de runa provinent de la neteja del casc urbà.

L'aigua: al costat de la font del poble, que havia estat punt d'abastiment d'aigua abans de la guerra, s'edificà una caseta de planta circular per albergar el motor que s'emprava per bombar l'aigua fins el dipòsit del poble.

